אפילה תרי והיא אמרה תלתא והשתא ניחא הא דקאמר הוא אומר

מינה שהרי עכשיו הוחזקה בתלת זימני ויש לה להפסיד כתובתה

והיא אמרה מיניה ומסיק דנאמנת ואם טוענת דאין יכול להזקק פסקו

רבותינו דנאמנת אפילו למשנה אחרונה דדוקא כשטוענת שאין יורה

כחץ חיישינן שמא משקרת לפי שבעלה לא ידע בה דמשקרת כדאמרי׳ בסוף

נדרים (דף נא.) אבל במילחא דידע

בה דמשקרא נאמנת מדרב המנוגא

ים לפי שאין האשה מעיזה פניה

בפני בעלה א):

והרי פריה ורביה], י) [בנדרים לא. וע' בהר"ן

שם ובתוספות שם.

1. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהָם אֱלֹהִים פְּרוּ וֹרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ

וכבשה ורדו בדגת הים וּבְעוֹף הַשְּׁמֵיִם וּבְּכָל חַיָּה הָרמֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ: הָרמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:

2. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אַל שַׁדִּי פָּרָה וּרְבָה גוּי וּקְהַל גוֹיִם יִהְיָה מִמֶּרְ

ומלְכִים מַחַלְצֵיךְ יַצֵאוּ:

בראשית לה יא 3. אַל תּוֹבַח לֵץ פֶּן יִשְׂנָאֶךְ הוֹבַח לְחָבָם וָיֶאֶהְבֶּך: משלי ט ח

יִשְּנְאֶן: ווובוז קְּוְוְבְּם וְיָאֲהָבֶּךֵ: משלי ט ח 4. (טו) וַיִצְוּוּ אֶל יוֹסֵף

בּי (טו) וַיְּבָּוּוּ צֶּנְיה לְפְנֵי לֵאמֹר אָבִיךּ צְנָּיה לְפְנֵי מוֹתוֹ לֵאָמֹר: (יוּ) כֹּה

תאמרו ליוֹסף אַנָּא שַׂא

יסייי דיוטן אָנָּא שָא פּשַע אַתִּיךּ וְתַשְּׁא הָבּא נְא לְפָשַׁע עַבְּדִי שָא נָא לְפָשַׁע עַבְּדִי אָלְתִּי אָבִיךְּ וַיַּבְּרָ יוֹסף אָלֹתִי אָבִיךְּ

בראשית א כח

קבג א מיי׳ פט"ו מהל׳ אישות הלכה טוש"ע אה"ע סימן קנד : סעיף כבד ב מיי שם מוש"ט

שם סעיף יד: קבה ג מיי שם הלכה ב טוש"ע שם סימן א סעיף א: קבו ד מיי שם טוש"ע

שם סעיף יג: קבו ה ו מיי שם הלכה י טוש"ע שם סימן קנד סעיף ו:

תוספות ישנים

לא אמר משום שם רע אני מוליאה לא מלי אמר לה אילו הייתי יודע וכו׳ שהרי היה יכול לבודקה. ומדלא בדקה כאשר אנחנו רואים לבסוף כי שקר היה ודאי אמרינן שמחמת שנאה נתו לה גע ואפילו היה יודע בודאי שהשם רע שקר היה מגרשה. וגם לשם גרשה מדעתו. כי נשם גרשה מדעתו. אבל הכא ב"ד לוו אותו לגרשה: אי איהי שתקה לגן מי שחקינן. וא"ח החם גבי המוליא את אשתו משום שם רע ואיילונית משום שם כע ואילונים דמתרינן דיי אותר אותרין לה שתיקותיך יפה ליך והיו לה בנים והיא מוצעת והיו לה בנים והיא מוצעת כתובתה. אתאי לא פריך אלן מי שסקינן והיל דודאי אלן מי שסקינן והיל דודאי המודים לא הוי אלא לעו הא דקאתר גט בעל ובניה ביוליא עה ההה אחיל לא לעו בעלמת. וגם קשה אמתי לפ קאמרי רבנן התם השתא הוא דבריאת כדאמרינן הכא וגם ר' יהודה למה לי טעמא דאמריגן שמיקומיך יפה ליך מדבוריך תיפוק לי השתח הוח דבריחת (כשיגרשה) [כשגירשה] ואין לה כתובה וג"ל דבאיילונית לא מצי למימר השתא הוא דבריאת דלא שכיח דאיילונית תתרפא: שפים לחיינונית מתופת. א) אבן הכא קשה דלא מיירי בעקר מדקאמר איהי קים לה ביורה כחץ א"כ אין אנו יודעין כלל שהוא עקר וי"ל דהכא קאי אהא דאמריטן לעיל נשאת לשלישי ולא היו לה בנים ושהתה עם שני אנשים עשר שנים עם כל אחד והיא אומרת עם כל מחץ והימ מוכנית מיניה ואין לו להוליאני בלא כתובה אע"פ שיש לו לגרשני בדין מ"מ לא הוחזקתי לעקרה כי לא שהיתי כי אם שתי פעמים עשר שנים חאת הפעם פשת שנים יומת הפעם אינה מן המספר כי בשבילך הוא וכתובה אין לי להפסיד בשתי פעמים כדפרישנא בשתה פענתים כז פרישנת דדוקא להנשא אסירא והוא אומר מינה והויא הוחזקה לעקרה ואין לה כתובה. אכן בהלכות גדולות איתא דהכא מיירי בתוך עשר שנים ובבאה מחמת טענה וההיא דנדרים מיירי באינה באה מחמת טענה ואי בנכנסה לחופה ולא נבעלה עמד תקשי א"כ היכי הוה אמרינן מתחלה יולאת ונוטלת כחובה לימא לה זיל לא מפקדת ומה לנו לדבריה. וי"ל דהתם מיירי לדבריה. וי"ל דהתם מיירי דקאמרה שאין זרעו יורה כחן ולא נהניתי מביאתו: לשנות בדבר השלום. א) י"מ דאין זה שנוי גמור שהרי אוורה אחרי בלוחי

ולא קאמר פרו ורבו. אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו ההוא ברכה בעלמא ולא למלוהש:

ואי סלקא דעתך דלא מיפקדא כתובה מאי עבידתה. משמע דאי מיפקדא ניחא דיש לה כתובה ותיתה דאי מפקדא א"כ מיענשא אפריה ורביה ואית לן למימר דאדרבה איהי היא דלא זכתה כדמוכח לעיל ותירן ר"י בן ר' מאיר דהכא בידוע שהוא עקור אבל ק"ק אמאי פריך כתובה מאי עבידתה ולא פריך נמי אמאי יוליא: כל הא ודאי כפינן. פר"ח דכל הנך דכופין מחמתה דוקא מנה ומאתים אית לה אבל תוספת לית לה דאדעתא למיפק לא אוסיף לה ודייה מהא דאמר בריש אע"פ וכתובות דף נד:) תנאי כתובה ככתובה נפקא מינה למורדת כו׳ ולא קאמר נפקא מינה לבאה מחמת טענה וכיולא בה והא דלא קאמר נ"מ לשהה עמה עשר שנים שיש לה נמי תוספת דלא גרעה מאילונית דאמר בסוף אלמנה ניזונת (שם ד' קה.) דיש לה תוספת מילתה דפשיטא היא כיון דלא מחמתה כופין דמה היא יכולה אם ב"ד כופין אותו משום פריה ורביה ור"ת מפרש דלכל מילי הוי תנאי כתובה ככתובה וממאנת וחברותיה דאין להם כתובה אע"פ שיש להם תוספת התם משום דאיגלאי מילתא דלא נתקדשה מעולם ולא יתכן דלענין פרעתי לא הוי תנאי כתובה ככתובה דאכתובה לא אמר כלום ובתוספת נאמן לומר פרעתי כדמוכח בעובדה דשבתהי בריה דרבי מרינוס (ב"מ יז.) ויש לדחות דהתם לא הוסיף חתן עלמו כ״א שבתאי אביו ולא חשיב כשאר תוספת ואין להאריך כאן כן מנאמי בתשובה אחת שפסק רינב"א על אשה שהיתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים אך היא בועטת וגורמת שאין יכול לבעול דלא מהימנא מדרב המנונאי כיון שהיתה תובעת כתובה והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק דלריך ליתן גט וכתובה אפילו אינה באה מחמת טענה כיון דאין יכול כלל לקיים לה עונה ודוקא מנה ומאתים אבל תוספת לא יתן דהא

אהוא אמר אפלת בגו עשר והיא אמרה לא אפלית א"ר אמי אף בזו היא נאמנת דאם איתא דהפילה נפשה בעקרתה לא מחזקה הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה הוחזקה לנפלים יהוא אמר אפילה תרי והיא אמרה תלת אמר רבי יצחק בן אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו היא מהימנא דאם איתא דלא אפלה נפשה בניפלי לא מחזקה: בותני' יהאיש מצווה על פריה ורביה יאבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר יויברך אותם אלהים ויאמר להם [אלהים] פרו ורבו: גב" מנא הני מילי אמר ר' אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון אמר קרא יומלאו את הארץ וכבשוה איש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש אדרבה וכבשוה תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך אומר מצוה שנאמר זויאמר שמואל איך אלך

וכבשה כתיב רב יוסף אמר מהכא יאני אל שדי פרה ורבה ולא קאמר פרו ורבו ואמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון כשם מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע רבי אבא אומר חובה שנאמר יאל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך וא"ר אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנאמר ⁴אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו' ר' נתן ושמע שאול והרגני וגו' ידבי רבי ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו דמעיקרא כתיב יואדוני זקן ולבסוף

ומי יתן שלא שתית ותלדי לי עוד כרם אחד שני בנים: אחי. תאומים: כתיב יואני זקנתי: רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אתמר רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וחד אמר אין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה תסתיים דרכי יוחנן הוא דאמר אין הלכה דיתיב ר' אבהו וקאמר משמיה דרבי יוחגן הלכה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו ואיכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמר ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו אמר רב פפא בשלמא למאן דאמר רבי אבהו אמרה משום כבוד בי קיסר לא אמרו ליה ולא מידי אלא למאן דאמר רבי חייא בר אבא אמרה לימרו ליה לא אמר רבי יוחגן הכי מאי הוה עלה ת"ש דאמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' אבהו אמר ר' אסי עובדא הוה קמיה דרבי יוחגן בכנישתא דקיסרי ואמר יוציא ויתן כתובה ואי ס"ד לא מפקדה כתובה מאי עבידתה דלמא בבאה מחמת מענה כי ההיא ראתאי לקמיה דר' אמי אמרה ליה ההב לי כתובה אמר לה זיל לא מיפקדת אמרה ליה מסיבו דילה מאי תיהוי עלה דהך אתתא אמר כי הא ודאי כפינן יההיא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמר לה לא מיפקדת אמרה ליה לא בעיא הך אתתא יחומרא לידה ומרה לקבורה אמר כי הא ודאי כפינן ייהודה וחזקיה תאומים היו אחד נגמרה צורתו לסוף תשעה ואחד נגמרה צורתו לתחלת שבעה יהודית דביתהו דר' חייא הוה לה צער לידה שנאי מנא ואתיא לקמיה דר' חייא אמרה אתתא מפקדא אפריה ורביה אמר לה לא אזלא אשתיא סמא דעקרתא לסוף יאיגלאי מילתא אמר לה איכו ילדת לי חדא כרסא אחריתא דאמר מר יהודה וחזקיה אחי פזי ומוי

בתיקו בריש אע"פ (כתובות דף נו. ושם) דשמא לא כחב אלא ע״מ חיבת ביאה ולרב האי גאון דכל חיקו חולקין שייך כאן דין חולקין אבל נדוניתה שהכניסה לו יחזיר הכל מה שידעו שהכניסה לו אבל מה שכותבין נדוניא גדולה לכבוד הכלה נראה לו דהוי כעין חוספת ומיהו אם יכול להתקשות ויש (6) כאן לכל הפחות הכנסת עטרה אבל אין לו כח למרק על זה נראה לו דיש תוספת דיש כאן חיבת ביאה בהכנסת עטרה ואם אין יכול לבעול מחמת שרחמה לר כתב דאם המתין ג' שנים דימתין עוד שנה ואף על הקשוי כתב שאין לה למהר לסתור בנינה כי רחמי שדי מרובים ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה משום דאדעתא למיפק לא כתב לה זה הטעם אין שייך באין יכול ליבעול דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך: הדרן עלך הבא על יבמתו

היתם, ני עדנה בניחותם כלותר איני בניחותם כלותר איני בהבלת אם אלד כי פרסמי נדה וחזרמי לנעורי אכן ואדוני זקן יוליד בנים. והמפרשים שאין זה שנוי גמור לפי שנוח לומר כן מפני כבוד שכינה. וגם גבי שמואל י"ל דאין זה שנוי גמור שהרי היה חולך למשוח לדוד ואצוח זה ובמים כאשר קרא לדוד. והשם אתר לו שלא יגלה לשאול שחולך למשוח ואצוח רק אווח לבי : ואי פ"ד לא מפקדא כמובה מאי עבידתה. פי הרי אמר מעשא אבל אי מיפקדא מחל וחימה) דאדרבה או מיפקד אמאי יתן לה כתובה דלמא איהי לא נוסרהן דלעי פרכינן הכי ומשני כיון דלא מפקדא כיו מיפקדא ימא עבידתה הרי לא יבנה לעולם מאחרת דפרישית לעיל ניחא דמיירי הכא דידעינן ציה שהוא עקור וא"ב אי מיפקדא ימן לה כתובה הוא משוח ביותר הוא ביותר שהוא ביה שהוא עבידתה הרי לא יבנה לעולם מאחרת ומשום האשה אין קפידא דהא לא מיפקדא:

הוא אמר אפלה בגו עשר. כשאנו באין לכופו להוליא הוא אומר א) שבת קיא. גיטין מג: קדושין לה., כ) סוף מס׳ הפילה בתוך עשר ועדיין אין זמן להוליא דתנן מונה משעה שהפילה: א [ב"מ פו.], ג) [כתובות והיא אמרה לא אפלים. אלא עקרה אני: הוחוקה לנפלים. ריוליא סד.ז, ד) ונדה כז.ז, ה) ס"ח גליא ליה, ו) [ש"א טו], ז) בס"א: בן, ה) [לקמן קטו.], ט) [עיין רש"א ויתן כתובה שמא לא זכה ליבנות ממנה: אפילה חרי. ולא אוליא: היא מהימנא. וכופין אותו ולא שהיא סנהדרין נט: סד"ה גמרא והרי פריה ורציה].

תובעת גירושין אלא שעלינו לכופו לקיים פריה ורביה: בותגר' אכל לה החשה. וטעמה מפרש בגמרה: גבו' לומר דבר הנשמע. דכתיב (ויקרא יט) הוכח תוכיח להוכיח מי שמקבל הימנו: אביך לוה. תורה אור השלם יעקב לא לוה אלא הם שינו מפני דרכי שלום: איך אלך. וכתיבי ויאמר ה׳ עגלת בקר מקח בידך ואמרת לזבוח וגו' הקב"ה לוה לשנות: ואדוני וקן. שרה אמרה לשון בזוי וכשגלה הקב"ה הדבר לאברהם כתיב למה זה לחקה שרה וגו' ואני זקנתי ושינה הדבר מפני השלום: משמיה דרבי יוחנן הלכה. כר' יוחנן בן ברוקה: ואהדרינהו לאפייהו. דלא אמרה רבי יוחנן מעולם וחלקו לו כבוד ולא רלו להכחישו: רבי אבהו קרוב למלכות הוה כדאמר בסנהדרין (דף יד.) ובכתובות (דף יז.) דמשרן אמהתא דבי קיסר רבא דעמיה מדברנא דאומתיה: עובדא הוה. והיא תובעתו לגרשה לפי שלא היו לה בנים: דחחחי לקמיה דרבי חמי. ותובעתו לגרשה: לא מפקדת. ואם רולה את לנאת אין לך כתובה: מסיבו דילה. בוקנתה מה תהא עליה: חוטרא לידה. עדי שתשען עליו לעת זקנתה ואם תמות יקברנה: איכו ילדת לי חדא כרסא.

אָלֹהֵי אָבִיךְּ וַיֵּבְרְ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אַלְיו: בראשית נ טז-יז 5. וַיּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ. אַלְךְּ וְשָׁמֵע שְׁאוּל וַדְּרְגְנִי וַיּאמֶר יִיְ עָגְלַת בְּקָר תַקַח בְּיָדֶרְ וְאָמְרָתָ לִוְבַּחַ לִייִ בָּאתִי:

שמואל א טז ב 6. וַתִּצְחַק שְׂרֶה בְּקַרְבָּה לָאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הְיְּתָה ּלִי עֶדְנֶה וַאדֹנִי זְקַן:

י עָן עָדוּ זְאַר וְצֵּן. בראשית יח יב 7. וַיֹּאמֶר יְיִ אֶל אַבְּרָהָם לְמָה זָּה צְחֲקָה שְׁרָה לֵאמר הַאַף אָמְנָם אַלָּד וְאֲנִי זְקַנְתִי:

בראשית יח יג

הגהות הב"ח

(ħ) תום' סד"ה כי הא וכו'אם יכול להתקשות ויש לו כח לכל הפחות וכו' דיש

מוסף רש"י

שנאמר אביך צוה וגו׳. שינו בדבר מפני השלום, כי לא לוה יעקב כן, שלא נחשד יוסף בראשית נ מז). ולבסוף כתיב ואני זקנתי. היל אמרה ואדוני זקן אמר לו הקב"ה שהיא אמרה ואני וקנתי (ב"מ פז.). חוטרא יירה ומרה לקבורה. רולה אני שיהא לי בן שיחזיק בידי בוקנותי ואשען עליו וביוס מומי יקברני כתובות סד.).

תום' חד מקמאי בכתובה ה"ל כהלויתני

ואיני יודע אם פרעתיך שחייב לדברי הכל כדתנן . ההוא רהגוזל זויזא אכל . טוען הבעל שמעולם לא ר לה רכחורה ולפוח משום חזקת דגופה הוה